BOHEMA ESPERANTISTO

ČESKÝ ESPERANTISTA

REVUE PRO ŠÍŘENÍ ESPERANTA MEZI ČECHY.

ORGÁN „SVAZU ČESKÝCH ESPERANTISTŮ" V RAKOUSKU.

REDAKTOR A VYDAVATEL:

H. K. BOUŠKA.

ROČNÍK VI. — SEŠIT 2.

(Únor-1912-Februaro.)

Cena 36 hal.

REDAKCE A ADMINISTRACE:

H. K. BOUŠKA, PRAHA-SMÍCHOV 730, NA CELNÉ 4.

Celoroční předplatné 4 K,

pro členy spolků sdružených ve „Svazu čes. esp." 3 K; jednotlivá čísla 36 hal.

MNOHO PENĚZ stojí vydávání revue tak úpravné a obsažné jako je naše, proto nemůžeme dávati ji zadarmo i prosíme: nezaplatil-li jste předplatné, případně členský příspěvek, učiňte tak ihned, nebo aspoň co nejdříve!

ODMĚNÍME KAŽDÉHO, kdo získá nám několik nových předplatitelů, kdo získá nám insert a pod. Bližší sdělí administrace.

Veškeré dotazy čtenářů ochotně uveřejníme, případně zodpovíme sami v revui (nikdy dopisem!). Ptejte se!

Každý návrh a každý pokyn bedlivě uvážíme. Sdělujte!

ČTĚTE A JEDNEJTE!

Kde a kdy možno u vás pořádati přednášku o esperantu? Sdělte redakci a ta zařídí další!

Kde a kdy se scházíte pravidelně u vás s esperantisty? — sdělte nám a my uveřejníme.

O každém podniku pro esperanto, o přednášce, kursu, výstavě, schůzi, zábavě, článku, projevu význačné osoby atd. podejte nám stručnou zprávu (na kor. lístku)!

Kolik esperantistů ve svém místě a okolí znáte? Sdělte nám jich adresy. Budeme Vám vděčni za to!

S kým pravidelně dopisujete si esperantsky? Napište nám adresy svých cizozemských dopisovatelů, kteří promptně odpovídají. A stejně: sdělte nám adresy osob, které na esp. dopisy neodpovídají!

Odebírejte revui „Český esperantista“! — tak žádejte v místnostech, jež často navštěvujete!

Inserujete v revui „Český esperantista“? — tak se ptejte svých dodavatelů!

Jste uveden v seznamu těch, kdož přispěli na propagační fond „Svazu čes. esp.“? Ne-li, vzpomeňte naň při placení předplatného nebo členského příspěvku! Každý obnos je vítán a veřejně kvitován.

Co se Vám líbí a co se Vám nelíbí v „Čes. esp.“, sdělte nám dopisem!

Sazečský šotek zle řádil v posledním čísle následkem technických změn provedených tiskárnou po poslední revisi čísla. Opravujeme nejhrubší omyly v naději, že menší omyly opravil si čtenář sám:

Korektitaj preseraroj de la lasta numero: Sur la 2. paĝo legu: pozornosti (17. linio de supre). Pĝ. 3 apartenas (23. l. d. s.), ekonomiistoj (25. l. d. s.), ĝeneralan (27. l. d. s.). Pĝ. 4. ĝi sendube (14. l. d. malsupre), kun ŝi (7. l. d. ms.). Pĝ. 6. Joĉjo (15. d. s.). Pĝ. 7. Signifo (1. d. s.), necesaĵo (13. d. ms.), býti **pro všechny národy světa** velmi (6. l. d. ms.). Pĝ. 8. ĝiaj larmoj estus (4. d. s.), diferenciĝas (5. kaj 12. l. d. s), fakto (10. l. d. s.), enmetitaj (26. d. s.), bonkore (29. d. s.), aŭstriaj esperantistoj (7. d. ms.!), kunlaboratoj (21. d. ms.). Pĝ. 9. rifuzis (1. d. s.), maldecaĵo (36. d. s.), okazinta (38. d. s.), vermontská (6. d. ms.). Pĝ. 10. vzpomněl (6. d. s.), vítězném (19. d. ms). Pĝ. 11. svých (28. d. s.), skutečně (28. d. s.). Pĝ. 12. spoluvinni (16. d. s.), spravedlnosti (12. d. ms). Pĝ. 13. propagátor (23. d. s.), měšťanské (12. d. ms.). Pĝ. 14. smysl (23. d. s.). Pĝ. 16. auxilliaire (2. d. s.), Gautherot (3. d. s.), por ĉiu biblioteko (sen: Nova sento, 30. d. s.), aperados (31. d. s.), 1 Sm = 2·40 K (33. d. s.). — Ni petas pardonon kaj promesas eviti tian malagrablaĵon estonte.

Vševědoucí pan Kühnl „ví“, že nakladatelem „Čes. esp.“ byl pan Ryšavý, knihkupec v Praze. My ani pan Ryšavý o tom nevíme ničeho. Maličkost, ale charakteristická. Taková je informovanost p. Kühnla a na ní on zakládá své — pravdy!

Cigán hádá dle své planety — v „Čas. čes. esp.“. Promluvíme si o tom příště. Kdo vyvolal duchy, ať si je zažehnává, až budou svědčiti proti němu.

Adresoj de diverslandaj korespondantoj. — 11. Fernand Lepercq, 2 rue Louis Blanc, Levallois Perret, Seine, Francujo. — 12. C. Yosé Benitez, Hotel Internacional, 3 a, Mololina, 42, Mexiko, Ameriko, — 13. F-ino Mathildo Fuchs, Esztergam, Strato Petöfi 6, Hungario. — 14. Saritschev, Kontora Gnbina-Kui, Astrachan, Rusujo. — 15. C. Vellozo, Rio de Janeiro, rua 7 Septembo, Brazilio.

ROZŘEŠENÍ OTÁZKY POMOCNÉHO JAZYKA DOROZUMÍVACÍHO.

Předmluva k prvé knize o esperantu. Napsal Dr. *L. L. Zamenhof.* Přeložil *Rud. Hromada.* — (Pokrač.)

Nebudu zde rozebírati různé pokusy, jež se dály za účelem utvořiti jazyk mezinárodní. Obrátím jen pozornost čtenáře na to, že všechny tyto pokusy buď byly systémem značek ke krátkému dorozumění se v případě velké potřeby, nebo se spokojily s co nejpřirozenějším omezením mluvnice a nahražením slov existujících v jazycích národních slovy jinými, libovolně vymyšlenými. Pokusy prvého druhu byly tak složité a tak nepraktické, že všechny zašly hned po vzniku; pokusy druhého rázu byly již jazyky, ale mezinárodního neměly v sobě nic. Autoři nazvali své řeči „světovými", snad jen proto, že v celém světě nebylo nikoho, s nímž by bylo možno dorozuměti se těmito jazyky! Stačí-li pro světovost nějakého jazyka, aby jedna osoba jej tak nazvala, pak každý z existujících jazyků se může státi světovým dle přání jednoho každého. Poněvadž tyto pokusy byly založeny na bláhové naději, že svět vyjde jim vstříc s radostí a jednomyslně jim dá svojí sankci, a poněvadž tento jednomyslný souhlas je právě nejméně možnou částí věci pro přirozenou lhostejnost světa k pokusům z kabinetů nepřinášejícím mu bezpodmínečně užitku, nýbrž počítajícím na jeho ochotu věnovati jim jako průkopník svůj čas — je pochopitelno, proč tyto pokusy setkaly se s úplným nezdarem; poněvadž největší část světa pranic se nezajímala o tyto pokusy a ti, kteří se zajímali, uvážili, že nestojí za to ztráceti čas učením se jazyku, v němž nám nikdo neporozumí kromě autora; „nechť se nejdříve svět," řekli, „nebo několik milionů lidí naučí tomuto jazyku, pak i já se mu budu učiti". A věc, která by mohla přinésti užitek každému stoupenci jen tehdy, jestliže by již dříve existovalo takové množství stoupenců, nenalezla nikoho, kdo by jí přijal a ukázala se mrtvě narozenou. A jestliže jeden z posledních pokusů „Volapük" dosáhl, jak se praví, jistého počtu stoupenců, je to jen proto, že sama myšlenka jazyka „světového" je tak vznešená a vábná, že lidé, kteří jsou nakloněni nadchnouti a věnovati se průkopnictví, obětují svůj čas v naději, že se věc s n a d podaří. Ale počet nadšenců dosáhne jisté cifry a zastaví se, a chladný lhostejný

svět nebude chtíti obětovat svůj čas na to, aby se mohl stýkati s těmito nemnohými, — a tento jazyk podobně jako předešlé pokusy zajde neposkytnuv pražádného užitku*).

Otázka jazyka mezinárodního zaměstnávala mne již dlouho; ale necítě se ani talentovanější ani energičtější nežli tvůrci všech neplodně zaniklých pokusů, omezoval jsem se dlouho na snění a mimovolné rozjímání o této věci. Ale několik šťastných nápadů, které se objevily jako plod toho mimovolného rozjímání, dodalo mi odvahy ku práci další a přimělo mne, abych se pokusil, zda nepodaří se mi soustavně přemoci překážky utvoření a v život uvedení rozumového jazyka mezinárodního. Zdá se mi, že ta věc se mi poněkud podařila, a ten plod dlouhé usilovné práce předkládám nyní ku posouzení čtoucímu světu.

Nejhlavnější otázky, jež bylo nutno řešiti, byly:

I. aby jazyk byl neobyčejně snadný, tak, aby bylo možno naučiti se mu hravě;

II. aby každý, kdo se naučil tomu jazyku, mohl jej ihned používati k dorozumění se s lidmi různých národů bez ohledu na to, zda ten jazyk byl přijat celým světem čili nic — t. j. aby jazyk již od samého počátku a dík své vlastní stavbě mohl sloužiti za skutečný prostředek pro mezinárodní sdělení;

III. nalézti prostředek ku přemožení lhostejnosti světa a přiměti jej, aby jak možno nejdříve a hromadně počal užívati navrhovaného jazyka jako jazyka živého — ne s klíčem v rukou a v případě nejkrajnější potřeby.

Ze všech návrhů, jež v různých dobách byly předloženy světu, často pod zvučným, ničím neoprávněným názvem „jazyka všesvětového“, nikdo nerozřešil než jenom j e d n u z uvedených otázek, a i tu jenom č á s t e č n ě. Kromě nahoře uvedených tří hlavních otázek, musil jsem ovšem rozřešiti ještě mnoho jiných, ale o nich, poněvadž nejsou podstatny, nebudu zde mluviti. Nežli přejdu k vysvětlení toho, jak jsem rozřešil nahoře uvedené otázky, musím prositi čtenáře, aby uvažoval trochu o významu těch otázek a nebral na lehkou váhu mých prostředků řešení jen jedině proto, poněvadž se mu snad objeví jako velmi jednoduché. Prosím za to proto, poněvadž znám sklon většiny lidí k tomu, pohlížeti na věc s tím větší úctou, čím je složitější, obsáhlejší a nestravitelnější. Takové osoby, spatřivše malinkou učebnici s pravidly nejjednoduššími a nejpochopitelnějšími pro každého, mohou posuzovati

*) Tato slova byla napsána počátkem roku r. 1887, kdy Volapük požíval v celém světě slávy a dělal rychlé pokroky! Čas ukázal, že předpoklad autora esperanta nebyl mylný.

věc s pohrdlivou neúctou, zatím co právě dosažení této jednoduchosti a stručnosti, přivedení každého předmětu z tvarů složitých, z nichž povstaly, k tvarům nejsnadnějším — představovalo nejobtížnější část práce.

(Pokračování.)

ESPERANTO MEZI ČECHY V ROCE 1911.

Závěr z jednatelské zprávy „Svazu českých esperantistů“. Napsal a přednesl gen. sekretář S. č. e. *Mil. Schmidt.*

V jednatelské zprávě, kterou podal jsem na sklonku předešlého správního roku, vyslovil jsem naději, že všeobecná stagnace jevící se v českém hnutí esperantském dále již postupovati nebude, a že možno očekávati, zejména pod vlivem světového kongresu esperantistů v Antverpách, nové vzpružení a nový vzestup myšlenky esperantismu u nás. Bohužel naděje tato se nesplnila, a pokládám za svou povinnost v jednatelské zprávě, která podati má v širokých rysech pravdivý obraz hnutí v roce minulém, zanechati všech řečnických příkras a pověděti pravdu, třeba trpkou, o stavu esp. hnutí u nás a o příčinách, které jej zavinily.

Kdybych následovati chtěl jiného oficielního místa v esp. organisaci české a posuzoval stav hnutí dle počtu nově založených spolků, dle počtu vyučovacích kursů, přednášek, sjezdů a jiných manifestací esperantských, mohl bych ovšem podati Vám nadšený referát o vítězném postupu esperantismu u nás a utvrzovati u nás i v cizině bez toho již rozšířené mínění, že Bohemujo jest jednou z nejprobudilejších částí světové vlasti esperantské.

Stoje však na stanovisku, které bylo jednou z hlavních příčin založení naší samostatné organisace, že barnumská, prázdná reklama přinášející sice chvilkový úspěch, ale později tím větší trvalou škodu, jest zavržitelna, že ne počet spolků nebo členů získaných sám o sobě, nýbrž smýšlení esperantské, přesvědčení o vnitřní pravdě a hodnotě myšlenky esperantské pronikající každého jednotlivce, jenž zove se esperantistou, jest jediným kriteriem postupu esperantismu, tedy s tohoto stanoviska nemohu o českém hnutí esperantském vůbec podati zprávy uspokojující.

Když sledujeme propagační činnost, která jest hlavním účelem našich organisací, vidíme téměř vždycky opakovati se týž proces. Zajímavé zprávy žurnálů o cizozemských manifestacích esp., o účastenství vynikajících učenců a hodnostářů, o vysokých vyznamenáních, jichž dostává se autoru esperanta atd., atd., vzbuzují živý interes publika, propagační přednáška v místě uspořádaná způsobí chvilkové nadšení slovanské po-

vaze vlastní, založí se klub, uspořádá se kurs vyučovací, do něhož hrnou se houfně nadějní esperantisté, do novin zašlou se nadšené zprávy o novém spolku, o novém úspěchu myšlenky esperantské atd. A po 2—3 měsících? Noví adepti esperantismu vidí, že esperanto přes svoji snadnost neleze samo nikomu do hlavy, že i tu třeba se učiti, a kdo zná nechuť většiny naší t. zv. inteligence ke každé duševní práci, nediví se, že kurs z počátku hojně navštívený, zanikne nedostatkem účastníků. A tito schladlí esperantisté nejen neznamenají pro naši věc ničeho, nýbrž stávají se jejími nepřáteli a vyhledávají všemožné námitky proti esperantu, aby zakryli hlavní příčinu svého neúspěchu — vlastní lenost. Toť jsou neutěšené zjevy v propagační činnosti po stránce lingvistické, které nás učí, že kursy mají pořádati se jen tehdy, je-li k disposici způsobilý, inteligentní učitel, který účastníkům neslibuje věcí nemožných, a dovede svým žákům nejen vštípiti esp. gramatiku, nýbrž zároveň přetvořiti je v esperantisty z přesvědčení.

Ještě smutnější pohled poskytuje české hnutí esperantské, posuzujeme-li je se stanoviska vnitřní idey esperantismu. Každý pochopí, že mám na mysli poměr naší organisace k Unii, tedy poměr dle představy prostého, poctivého esperantisty bratrské organisace k organisaci. Kdo prožil všecky ty nízkosti, nestoudné lži, utrhání na cti, která ve jménu esperantismu vrhána byla v posledním roce proti Svazu a jeho funkcionářům, kdo byl svědkem surového násilí neštítícího se žádných prostředků, jehož s cynismem bezpříkladným dopustilo se vedení Unie čes. esp. proti zástupcům a členstvu Svazu na II. konferenci rak. esp. v září min. roku, musel by zoufati nad budoucností českého hnutí esp., kdyby nebylo patrno, že toto jednání není výrazem smýšlení členů Unie, nýbrž že to jsou činy jednotlivce, který svého čelného postavení v Unii zneužívá hříšně k ukojení fanatického záští osobního. Používám této zprávy, která snad s jinými dokumenty informovati bude jednou historika čes. hnutí esp., abych upozornil po zásluze na tento zrůdný zjev v esp. světě, na tohoto apoštola esperantismu, který skutečně dle slov písma políbením zrazuje syna člověka, na tuto karikaturu vznešeného ideálu Zamenhofova oblékající se v beránčí roucho esperantismu, aby pravou povahu svou — tomuto ideálu tak cizí — zakryla.

Prosím za prominutí těchto příkrých slov, avšak kdo účastnil se II. konference rak. esp. dá mi zajisté za pravdu.

Jako zástupce Svazu čes. esp. na této II. konferenci rak. esp. prohlašuji při této příležitosti oficielní zprávu výboru „Unie“ o průběhu konference uveřejněnou v „Čas. čes. esp.“ za lživou a dovolávám se pro to svědectví četných členů svazu, kteří se jí súčastnili.

Pokládám zejména za svou povinnost prohlásiti, že chování německých samideánů pražských z klubu „Verda Stelo“ zejména také zesnulého zatím Dra Lederera a Dra Byschitzkého v záležitosti II. konf. rak. esp. bylo zcela nestranné a korektní, a proto ovšem v odporu s jednáním pořadatelstva sjezdu, a ohražujeme se proti bídnému pokusu odvrátiti pozornost esp. publika od nehodného a neesperantského jednání pořadatelstva sjezdu vzbuzováním nacionálního záští proti německým samideánům vymyšlenými a lživými zprávami.

Vzpomínaje vděčně vynikajícího esper. pracovníka Dra Lederera, jehož předčasnou smrtí utrpělo esp. hnutí citelnou ztrátu, konstatuji na základě korespondence a ústních styků tohoto muže s funkcionáři Svazu, že Dr. Lederer schvaloval naše stanovisko v záležitosti II. konference rak. esp., že z toho důvodu také odřekl svou přednášku pro tento sjezd přislíbenou, a že tedy zcela opačná zpráva „Čas. čes. esp.“ uveřejněna patrně v domnění, že mrtvý bude mlčeti, je zcela vylhaná.

Toť všeobecná část mojí jednatelské zprávy. Nešetřil jsem chmurných barev, kde použití jich pokládal jsem za spravedlivé. Domnívám se, že lepší je spravedlivé doznání skutečných poměrů, než pozdější trpké vystřízlivění, když pracnou lží udržované iluse se zřítí.

Avšak přes tyto neutěšené poměry nevstupujeme do nového roku správního beznadějně. Není nás mnoho, ale jsou mezi námi jména, která jsou důkazem, že — abych užil slov historických — esperanto české je v táboře našem, jsou mezi námi soudruzi, kteří nedají klesnouti praporu esperantskému, jest u nás víra, že bojujeme spravedlivý boj proti neesperantské nesnášenlivosti, boj za svobodu spolčování a přesvědčení ve vlasti esperantské, a proto nás konečné vítězství nemine.

LA TUTEŬROPA EMANCIPO DE L' HOMA SPIRITO.

Libera scienca esplorado kaj religia toleremo. Iliaj efikoj en organizacioj socia, ŝtata kaj eklezia.

El *„Dějiny české literatury“* (Historio de la bohema literaturo) de prof. dr. *Jaroslav Vlček* tradukis prof. *Rudolf Fridrich*.

Jam de la deksesa jarcento la fakoj de abstrakta kaj eksperimenta esplorado preparas teron por libera scienca esplorado. *Kopernik* konstruas kontraŭ la eklezia doktrino tercentra la sistemon suncentran, grandioze regulan kaj meĥanike laŭleĝan; *Giordano Bruno*, propra kreinto de l' moderna ideo pri kosmo, instruas pri multeco da mondoj kaj pri senfineco de l' universo; *Galilei* atestas la doktrinon de Koper-

nik per nova teleskopo; *Kepler* perfektigas doktrinon pri la laŭleĝeco de monda fariĝado kaj pri la harmonio de l' universo; kaj en fino de la deksepa jarcento *Newton* hele firmigas unuecon kaj ĝeneralan ekziston de kosmaj leĝoj per la principo de gravitacio de ĉielaj korpoj. La ekzakta eksperimento kaj la senta empirio estas starigita kiel sendanĝera fundamento de pensado, kiu de l' tempo de Newton elvokis ĝeneralan sciencan progreson. Fiziko, ĥemio, medicino, leĝoscienco, nacia ekonomio, filozofio emancipas sin el ĝistiama teologia pensado, la scienco racionaliĝas. *John Locke,* kreinto de la nova filozofia empirio motivigas kaj per induktiva naturscienca metodo sistemigas la principon, ke ĉia fidinda homa kono bazas sur senta sperteco; *Pierre Bayle* malfermas per sia Universala vortaro al ĉi tiuj doktrinoj vojon inter la legantan publikon; *Voltaire,* la unua stilisto de l' jarcento kaj la francaj enciklopedistoj popularigas la esplorojn de Newton kaj de Locke en eŭropaj salonoj de l' dekoka jarcento.

Jam la antaŭulo kaj samlandano de Locke *Bacon* de Verulame difine kaj precize diferencis teologion kaj filozofion, kredon kaj sciencon. Restis plua paŝo: subigi al pensanta racio ankaŭ la enhavon de la religio. Tiun paŝon faris la anglaj deistoj aŭ liberaj pensantoj (freethiker), kies vicon malfermas *Herbert de Cherbury,* mortinta en la jaro de l' paco la Westphalen, kaj fermas *David Hume,* antaŭulo kaj bazo de Kant. Ili instruas, ke la honorigo de la Suprema Estaĵo, prakaŭzo de l' Universo, per virto, pieto, pento kaj pliboniĝo estas kerno de l' religio natureca, kiu estas same aĝa kiel homaro; ke ĉio cetera, precipe la profetaĵoj, mirakloj kaj apokalipsoj estas sole edukaj helpiloj de l' homaro intelekte ankoraŭ nematura; ke la kredo havas sole tiel longe signifon, ĝis kiam ĝi konsentas kun la racio; kaj ke la propra senco de l' Kristaneco, senco neŝanĝebla kaj eterne valora, estas moraleco kaj humaneco. La francaj enciklopedistoj kaj germanaj racionalistoj akceptas ĉi tiun doktrinon, per ili kaj de ili ĝi disvastiĝas pluen en Eŭropo. Devizo de kleruloj de l' dekoka jarcento fariĝas la parolo de *Kant,* kiu diris, ke ekzistas multaj kredoj, sed sola religio, universala, pura religio de racio kaj samtempe libera, fervora, natureca, sur persona konscienco kaj moraleco bazita religio de l' koro. En unu vorto: al principo de empiria esplorado kaj kritika skeptikeco subiĝas ankaŭ la religiaj perceptoj; eĉ la teologio racionaliĝas. (Daŭrigo.)

HUNDO EN LA ĈIELO.

Verkis *Jiří Mahen*. El la bohema lingvo tradukis *Jan Havran*.

Ili staris ĉiuj ĉirkaŭ li kaj ne kuraĝads jam eĉ ekparoli. Maljuna patro, maltimema direktanto de la vivo, estis malĝojigita plej multe. Kiam li intervale kliniĝadis super la fileton, li ŝajnis rigardi ien, kie jam nek la suno brilas, nek floroj floras, nek birdo kantas, en la promesitan landon, kie la piedo de l' homo silente metiĝas kaj stariĝas por ĉiam. Ankaŭ la patrino havis preskaŭ la saman rigardon. Sed en ŝiaj okuloj tremis la plej terurega plendo pro io, kio estas por ĉiam for, detruita kaj perdita.

— Silenton! — diris iu molvoĉe. Kaj ĉiuj anguloj kaj ĉiu linieto sur blanka plafono ripetis tion en lingvo, kiun oni ne aŭdas, sed kiun oni en tiaj momentoj ne povas nekompreni: Silenton! Silenton!

— Frato, frateto mia! — sonas tio kiel eĥo en fratina brusto.

— Paŭlo! sonas tio en frata kapo kiel surda ekkrio.

La plej malgranda el infanoj timeme jam dudek fojojn frotetas anson de pordo. Okuloj estas larĝe malfermitaj, kaj maldekstra mano tenas sur brusto ruleton ĉirkaŭvolvitan en ĉifono.

Dudek kvin jaroj! — pensas kuracisto. — nenia helpo! Li verŝajne havis malmolan vivon, ĉar lin tamen kaptis ftizo. Povas esti, ke li iam eĉ ne satmanĝis, kaj ke li devis el loĝejo en loĝejon — sinjoro studento. Kaj nun venis — oni diru — la venĝo. Jes — jes! Bedaŭrinde — estas malĝoja vero, kaj terurega nia situacio tion ĉiutage dokumentas, ke post kvindek jaroj la statistiko cifere montros, ke dudek kvin percentoj de niaj homoj mortas pro ftizo.

— Panjo — balbutetas infaneto.

Sed tuj la patrino turniĝis, kaptis la malgranduleton sur manojn kaj premis ĝin sur sian amantan koron. Kvazaŭ iu volus ĝin rabi for de ŝi. Kaj poste ŝi turnis sin al fenestro kaj jam centafojon silentege ekploris.

La mortanto ekmovis sin.

Kaj denove estis silentege ... Ĉu li ekmemoros gepatrojn, adiaŭos ilin? Li ankoraŭ unufoje malfermu okulojn! Ili ne vidis ilin jam la duan tagon.

— Nenio ... Silento.

Kaj dume la mortanto sonĝas sian lastan surteran sonĝon.

... Neniu tion scias, neniu, neniu sur la vasta mondo! Sed li — Paŭlo — staras jam ambaŭpiede en la ĉielo.

Kaj tie ĉi ie estas tio, kiel la mortanto movas per mano, dekstre kaj maldekstre de ni ... Tie en malproksimo brulas la suno kaj brilas

la steloj. Sur la ĉielo etendiĝas nubetoj ĝis liaj haroj. Kaj antau okuloj tremas fajreretoj kaj sonas kanto, kiu ne havas takton kaj ŝajne eĉ ne harmonion. Jes, sed tiel estos: la harmonio eksonegos, kiam grandaj aferoj montriĝos sur la horizonto ... Nun ĝi eksonis.

Venas malrapide anĝeloj, post ili iaj maljunuletoj kun blankaj haroj kaj junaj homoj kun tre molaj rigardoj. Kaj-ĉiu, kiel vin rigardas, kvazaŭ etendus al vi manojn.

Kaj jen iras li mem, li vivanta, palpebla, — Sinjoro Kristo kaj diras bele laŭte: Vi jam estas tie ĉi?

Larmoj de la feliĉo eniras okulojn de la alparolito. Li ĉirkaŭrigadas konfuze ...

— Ĉu vi serĉas iun?

Oh! Rapide turniĝas pensoj en la kapo kaj en la animo. La homo tiel volonte ekmemorus; li havas ja tion ie tie skribitan, kiun li ĝoje trovus en paradizo kaj ne povas rememori tion.

Sed kio estas? Ia malnova, forgesita afero, eniras cerbon de la konfuziĝinta homo, li jam pensis — sub tero ĝi dormas kaj ne vekiĝos, sed nun jam ĝi estas tie ĉi kaj superas ĉion alian: Estas tie ĉi Feldman? — demandas Paŭlo.

Vizaĝo de la Savinto estas plena de miro — kaj kiu estas li? — estas demando.

— Hundo!

— Oh! oh!

Ĉiuj ekridetis. Nu, tiu historiaĵo estis tamen certe konata en la ĉielo! — Li — Paŭlo — devis helpi patron, aŭ pli bone dirite — helpadis patron en la malgranda komerceto, kies komercaĵoj ĉiun tagon matene je la kvara horo estis disportataj en vilaĝojn sur veturileto trenata de hundoj. Unu fojon veturis la patro (patro! patro! sonas subite kiel teruregaj sonoriloj) kaj alian fojon la fileto — kaj kun ili ĉiam Feldman kaj Tigro, du fidelaj hundoj. Pluvis, frostis ĉio estis egala; aferoj devis esti faritaj. Ankaŭ plezureto estadis kelkafoje ĉe tio. Ĝi estis tiam, kiam Feldman, maljuna ĉasista hundo, levis buŝon kaj ekflaris leporon. Sufiĉis sole la hundon froteti sur kapo kaj en orelon mallaŭte diri: Feldman! leporeto — leporo — iru! Kaj la hundo rememoris sian junecon kaj sian estintan gloron, kaj kuris ĝis radetoj de la veturileto disiĝadis ...

... Sed poste okazi-s iun tagon, ke la gepatroj dum malriĉo kaj bezonego enskribigis Paŭlon en gimnazion, kaj ke en la gimnazio estis profesoro, kiu estis minacinta al Paŭlo per eligo, se li ne alpor-

tos en lernejon cirkelon. Kaj cirkelo kostis — sepdek krejcerojn. Kaj tiam estis tiela mizero en la familio, ke oni eĉ terpomojn ne kuiris.

Staris la patro en korto kaj ploris. Tia mira, terura vivo rigardis vizaĝojn de ĉiuj, ke oni ne povis fari eĉ unu paŝon el ĝi.

Sciu! diris maltimema direktanto de la vivo — prenu la hundon kaj iru vendi ĝin! Eble iu tamen ion donos por ĝi, kaj eble unu ankaŭ iel sufiĉos.

Post momento staris la knabo kun la hundo en strato kaj ne povis iel moviĝi. La hundo nome rigardis la knabon, kaj la knabo la hundon. Nur post unu horo post sencela vagado tra urbo ekpaŝis en mallarĝan strateton, — al hundbuĉisto. Li longe ridis kaj nur poste pro kompato donis kvardek krejcerojn. La knabo malrapide iris al pordo. Ankoraŭ unufoje li reen turnis okulojn: okuloj de Feldman rigardis lin . . .

Ankaŭ en eterno oni vidas tion: dormis en ili malĝojo de la vivo, dormis en ili senrezulta juneco kaj mizero de estinteco, laco de terure regaj, grizaj tagoj, dum kiuj blankiĝis patraj haroj kaj patrinaj lipoj preĝis preĝon daŭre pli firman kaj pli mirindan.

. . . Havi iam tiun beston ĉe si, povi froteti ĝin, en orelojn direti al ĝi malnovan militan devizon —!

Oh!

Jen ĝi alkuras subite sur neĝblanka substrato de nuboj, havante homan ridon en sia besta vizaĝo, kaj jam eĉ al piedoj aliĝadis sin, kaj jam oni povis eĉ froteti ĝin, senti ĝian spiron, ĝian ĝojon, konfuzon de la juno kaj ĉion tion, pri kio oni jam ne povas paroli.

— — — —

— Silentu! — mallaŭte diris la patro kaj ree kliniĝis super la mortanton. Ĉiuj piete genufleksis. Vizaĝo de la malsanulo subite ekstremetis, manoj ekmoviĝis. La plej feliĉa rideto aperis sur la vangoj. Kaj nun eĉ buŝo ekparolis:

— Iru! — Feldman! — Iru! — Leporeto —! Leporo!

KIO NE ESTIS, ESTAS.

Fabelo. El „Une heure d' esperanto“ (Unu horo de esperanto) de *Théophile Cart* tradukis *Rudolf Fridrich.*

Longe antaŭ la naskiĝo de Homero juna paŝtisto, kiu paŝtadis ŝafinetojn sur la herboplenaj deklivoj de l' Parnaso, unu tagon fortranĉis kanon, faris tien truojn kaj ekludis en sonoj delikataj. Feliĉa, li alvokis

kamaradojn, por ke ili imitu lin. Sed ili ekmokis lin dirante: Ĉu ne sufiĉas birda kanto kaj agrabla voĉo de knabinoj? Por kio oni bezonas novan muzikon?“ Sed, ĉar ilia kamarado ne ĉesis ilin instigi, la Parnasaj paŝtistoj iris konsiliĝi kun grekaj saĝuloj. „Nu, respektindaj filozofoj, diru al ni, ĉu estas ebla ia artefarita muziko?“ La respektindaj saĝuloj karesinte blankajn barbojn respondis en moralinstrua tono: „Ne, infanoj de paŝtistoj, simila muziko ne povas ekzisti, ĉar neniam ĝi estis; kaj eĉ se ĝi estus ebla, ĝi, kiel muziko de barbaroj, similus al vana knarado kaj ĥaoso de sonoj neaŭskulteblaj por delikata aŭdosento.“ La paŝtistoj triumfe revenis al siaj ŝafinetoj kaj ree mokis sian eltroveman kamaradon. Li tamen estis persistema: konstante li tranĉadis kanon kaj rekomendis ĝin al kamaradoj. Ili fine akceptis kaj ekludis ankaŭ en tre delikataj sonoj.

Jen, la origino de artefarita muziko. Ĝi ne ekstermis birdkanton nek silentigis agrablan voĉon de knabinoj. Ĝi vivas, ho grekaj saĝuloj, kaj ĝi vivos tiel longe, kiel homoj estos!

RAPORTOJ KAJ NOTIZOJ.

La urbo de l' oka internacia kongreso de l' esperantistoj. Kraków (legu Krakuv), antikva metropolo de Polujo, hodiaŭ ĉefurbo de la samnoma grandduklando, kuŝas ĉe la fervojlinio Wien-Lwów, sur la maldekstra bordo de la rivero Vistulo (Wisła), en ĉarma ebenaĵo ĉirkaŭita de malaltaj montetoj. Ĝia pentrinda situacio, multenombraj kaj grandiozaj vidindaĵoj de netaksebla historia valoro kaŭzas, ke Kraków estas volonte vizitata de fremdaj turistoj. Tie ĉi oni povas trovi la plej puran tipon de Pollando. La urbo havas (de la jaro 1910) 21 kvartalojn kun 160.000 loĝantoj. Ĝi estas sidejo de rom-katolika princ-episkopo, de korpusestro por okcidenta Galicio, de supera tribunalo, de landaj tribunaloj por civilaj kaj kriminalaj aferoj, de provincestra delegito kaj de diversaj aliaj estraroj. Ĝi posedas 41 preĝejojn, 34 monaĥejojn, 8 sinagogojn, 1 universitaton, 7 gimnasiojn, 2 superajn realajn lernejojn, komercan akademion, superan industrian lernejon, akademion de belaj artoj, 2 knabinajn liceojn, 6 instruistajn seminariojn kaj 41 popolajn lernejojn. Krom multaj korporacioj sciencaj, industriaj kaj bonfaraj ekzistas en Kraków Akademio de sciencoj, Muzika konservatorio, Societo por belaj artoj kaj Popola teatro. Kraków apartenas al la plej malnovaj urboj de Polujo kaj estis ĉiam ĉefurbo de la suda Pollando. En la jaro 1000. Boleslavo la Granda kreis la unuan eparkion. En la jaro 1364. Kazimiro la Granda fondis la unuan polan universitaton. Post la pereo de Polujo okupis la urbon Prusoj (1794) kaj pli malfrue Aŭstrianoj (1796). La kongreso en Wien (1815) formis el Kraków kaj ĉirkaŭaĵo respublikon, sed en la jaro 1846 ĝi estis aligita al la aŭstria monarkio. En la tagoj 11.—18. de aŭgusto 1912. la urbo estos loko de la VIII. internacia kongreso de l' esperantistoj. (El „Ilustriata gvidlibro pri Kraków kaj ĉirkaŭaĵo“ de la societo „Esperanto“ en Kraków). *O. S.*

Uzado de mielo. Ne estas sufiĉe konate, ke la mielo estas ne sole bonega nutraĵo, sed ankaŭ malmultekosta kaj sendanĝera kuracilo por multaj malsanoj. Per la digestado ĝi tute transiras en la sangon ne lasante eĉ la plej malgrandan restaĵon. Danke ĉi tiun econ ĝi estas mirinda fortigilo por malfortuloj, klorozuloj, rapide kreskantaj infanoj kiel ankaŭ por maljunuloj. Mielo posedas antisepsajn ecojn, kaj ĝia uzado sekve estas rekomendinda kiel antaŭforigilo por malsanoj de l' gorĝo, kiel tuso, raŭkeco, difterio ktp. Ŝmiraĵo farita el mielo efikas bonege kontraŭ ĉiuj malfermitaj vundoj, ulceroj kaj similaj malsanoj. Tiu ŝmiraĵo ne sole ŝirmas la vundon kontraŭ

la enpenetro de malpuriga aero, sed ankaŭ vivigas rapide kuracigan forton. (El „Konsiloj pri higieno" de R. Stole). *J. Borel.*

PROBLEMOJ KAJ OPINIOJ.

Oficiala maldecaĵo kontraŭ ni? (II.) S-o Kühnl skribis, ke la sekretario de „Centra oficejo esperantista" s-o Chavet diris: „Mi scias ja, ke en Bohemujo estas sole la Unio, kiu laboras." Ni diris (Boh. esp. VI, 1, 9), ke oni ne povas kredi al s-o Kühnl, kaj ni postulis la klarigon. Jen la oficiala klarigo, kiun ni ricevis: „Paris 10. februaro 1912. S-o Mil. Schmidt, Praha II 1036, Bohemujo. Estimata sinjoro prezidanto, Respondante vian leteron de la 1a de februaro lasta, mi devas diri al vi, ke tre certe mi neniam esprimis la opinion, kiun oni atribuas al mi pri la laboroj de la bohemaj Asocio kaj Unio. Mi ĉiam zorgis eviti ĉiun agon aŭ parolon, kiu povus ŝajni montri partiemon aŭ preferon. Mi tute ne konas la internajn aferojn de la bohemaj esperantistoj kaj ne volas miksi min en ili. Mi plie protestas energie kontraŭ tiu metodo, kiu konsistas represi aŭ rediri vortojn de iu aŭ alia ne avertinte la interesanton, en la celo naski suspektojn aŭ pli akrigi la malpacojn, ĉar tiu metodo, laŭ mi, estas tute kontraŭa je la samideaneco kaj interna ideo de la esperantistaro. Kun mia plej alta estimo Gabriel Chavet." — Mallonge: s-o Chavet faris neniun maldecaĵon, li estas pura en tiu ĉi afero — ni plezure tion konstatas. Kaj ni konstatas per tio: s-o Kühnl mensogas. E n l a f r u n t o d e l'U n i a n o j e s t a s h o m o, k i u m e n s o g a s! Kia estas morala sento de la homoj, kiuj tion toleras? *K. H. Bouška.*

Tre utilaj entreprenoj en esperanto estus: 1. eldono de detala latin-esperanta vortaro verkita de diversnaciaj vortaristoj; 2. eldono de ĉiufakaj elementaraj lernolibroj pri diversaj sciencoj. *B.*

KRONIKA A KOMENTÁŘ.

Třetí valná schůze „Svazu českých esperantistů" konala se 5. ledna 1912 o 8. hod. večer v Praze v restaurantu Kolářově za slabé účasti členů i delegátů. Schůzi řídil předseda Svazu p. prof. dr. Stan Kamaryt, zápisu ujal se p. Rud. Hromada. Protokol minulé valné schůze schválen bez čtení. Gen. sekretář Svazu, p. fin. kom. Mil. Schmidt, podal jednatelskou zprávu o činnosti Svazu v uplynulém roce a o stavu esperantismu u nás. Z obšírné zprávy uvádíme stručně: Ze zvolených členů výboru nepřijal funkci pro stáří a zaměstnanost p. prof. Fierlinger, resignoval p. uč. Grňa; konáno 6 schůzí výborových; svaz sdružuje 20 spolků; vedle nich a členů činných (přímých) má 3 čestné a 2 přispívající členy; Svaz je v přátelských stycích se spolky, které jsou dosud mimo obě ústředí; vzhledem k nepříznivým poměrům a k zaniknutí několika spolků jsou číselná data celkem uspokojující, co však neuspokojuje, jest plnění členských povinností jednotlivci i spolky: zejména úžasná a neodpustitelná liknavost členů v placení členských příspěvků ochromuje činnost Svazu, a tak jen neobyčejná obětavost jedinců udržuje organisaci i hnutí; zpráva projevuje „vřelý dík pokladníku Svazu a vydavateli „Čes. esp." p. J. Iglauerovi, jakož i redaktoru svazového orgánu p. H. K. Bouškovi, jejichž neobyčejná a následování hodná obětavost pro naši společnou věc vymyká se z rámce obyčejných zjevů", děkuje stejně vřele pořadatelům kursů, přednášek a zábav; z četných podniků Svazu a členů jeho cituje zpráva zejména přednášky v Praze (pp. Biskup, Bouška, Schmidt a j.), v Bubenči (p. Dr. Palek), Vyškově (p. Krumpholc), Ivanovicích (týž), Ruzýni (p. Bouška), Hořicích (p. dr. Kamaryt), kursy v Praze (pí Krausová, pp. Berger, Bouška, Hromada, Stejskal), na Vinohradech (pp. Schmidt, Stejskal), Jihlavě (p. JUC. Barvíř), Chvalkovicích (p. uč. Neužil), v Bystřici p. H. (p. uč. Krumpholc), ve Vyškově (p. Klvač), v Ivanovicích (týž), v Kamenici n. L. (p. Ph C. Stejskal), krajinské sjezdy esp. (obeslané oficielně svazem) v Pardubicích, Hradci Králové a Kladně, jubilejní oslavu brněnského klubu (svaz zastoupen předsedou), společný večer spřátelených spolků pražských na Vinohradech (9. III 11), oslavu Zamenhofových narozenin v Praze, výstavy a zábavy v Chvalkovicích, Vítkovicích, Liboci a m. j.; na VII. mezinárodním sjezdu esperantistů v Antverpách Svaz byl zastoupen místopředsedou p. úč. radou Biskupem, který také byl (na žádost Svazu) oficielním zástupcem města Prahy (esperantsko-česká pověřující listina městské rady vzbudila značnou pozornost cizích kon-

gresistů); na pozvání městské rady súčastnil se Svaz (delegátem p. radou Biskupem) uvítání londýnské rady městské na pražské radnici; Svaz podal ministerstvu veřejných prací a železnic obšírnou petici žádající o vyslání oficielního zástupce vlády na mezinárodní sjezd; v odpovědi ministerstva na petici Svazu dostalo se nám ujištění, že ministerstvo bude morálně i materielně podporovati mezinárodní sjezd esp. na půdě rakouské (letos v Krakově). Svaz zasáhl do záležitosti jmenování „distrikta delegita U. e. a.“ a dosáhl, že prozatím jmenována osoba mimo sporné kandidáty; vydavatelská činnost musila býti omezena pro nedostatek peněžních prostředků, vydán pouze informační leták (čís. 3.) „Esperanto mezi Čechy“ (1000 ex.), reklamní leták „Ukazovatel čes. esp.“ (3000 ex.) a pohlednice se skupinou z luhačovického sjezdu (1000 ex.) — vydání jiných připravených publikací odloženo na dobu příznivější. Zpráva končí kritickým nástinem nynější situace mezi čes. esp. (viz čl. „Esperanto mezi Čechy v r. 1911“). Svědomitě sestavená a s vervou přednesená zpráva byla jednomyslně bez debaty schválena. Pokladník p. Iglauer přednesl zprávu pokladní, z níž vyznívá stesk na neplacení členských příspěvků; při tom p. Schmidt apeloval na delegáty spolků, aby ve svých spolcích budili porozumění pro finanční podporu Svazu (odebíráním svazových publikací, přispíváním na propagační fond, sbírkami při schůzích a pod.); zpráva revidovaná p. adjunktem Schröderem schválena. Po té provedeny doplňovací volby 3 členů představenstva na dva roky, ostatních členů výboru, náhradníků a revisorů na rok; zvoleni do představenstva pp. JngC. Hromada (Praha), přednosta Kraus (Praha), ředitel Schorsch (Hořice), za členy výboru pp. JUC. Barvíř (Jihlava), Brotan (Praha). prof. Fridrich (Prostějov), ing. Hořeňovský (Pardubice), Klvač (Ivanovice), Dr. Kubíček, (Olomouc), uč. Neužil (Chvalkovice), řed. Otruba (Těšetice), adj. Schröder (Praha), pí Krausová (Praha), sl. uč. Janalíková (Bystřice p. H.), uč. Šupichova (Praha); za náhradníky p. Kortus (Liboc), sl. Crhova a Klírova (Praha); za revisory pp.: Riegel a Tůma (Praha); za náhradníka revisorů p. Dejmek (Žižkov). Projednána a schválena byla změna některých odstavců stanov a usneseno publikovati změněné stanovy po schválení ministerstvem v orgánu Svazu. Na konci schůze podal předseda p. prof. dr. Kamaryt zprávu o změně nakladatelství revue „Čes. esp.“ sděliv, že revue přešla z rukou jednotlivcových v náklad neveřejné kommanditní společnosti, takže každý přítel Svazu, zejména spolky, mohou se státi spolunakladateli upsáním podílů po 50 korunách (svaz upsal 2 podíly); řečník vřele poděkoval dřívějšímu nakladateli p. Iglauerovi, prosil, aby i na dále byla revui věnována podpora předplácením, doporučováním k inserci, spolupracovnictvím, přesným informováním o přednáškách, kursech, výstavách, schůzích, zábavách a pod., a vyslovuje naději, že všechny spolky a četní jednotlivci súčastní se vydávání revue „Čes. es.“. Stručným doslovem předsedovým schůze skončena. Teď k nové práci, práci — úsilovnější! *R. H.*

Subvence města Prahy „Svazu čes. esp.“. Dekretem rady král. hlav. města Prahy ze dne 16. února 1912, čís. 1186, sděleno bylo „Svazu čes. esp.“, že povolena mu byla na účet obecního rozpočtu 1912 subvence 50 K. *Sch.*

Propagační večer pomocného jazyka mezinárodního v Praze uspořádal „Svaz českých esperantistů“ 2. října 1911 (o 7. hodině) ve dvoraně Merkuru (Mikulášská 9). Gen. sekretář Svazu p. fin. komisař Schmidt pojednal o vývoji myšlenky pomocného jazyka mezinárodního a rozvoji esperanta, I. jednatel Svazu p. red. Bouška promluvil o významu esp. pro národ český, a místopředseda Svazu p. účetní rada Biskup referoval o VII. mezinárodním sjezdu esperantistů, jehož súčastnil se jako mluvčí českých esp. a zástupce města Prahy. Přednášky byly velmi vhodným úvodem ke kursům pořádaným v Praze „Čes. společností esp.“, „Klubem malostranských esperantistů“ atd. Bohužel večer byl slabě navštíven (snad vlivem špatného počasí a časné hodiny). *Hkb.*

Sir Thomas Vezey Strong o esperantu. (Z „Almanachu král. hlav. města Prahy pro rok 1912“). Nemalé pozornosti Lord Mayora těší se též umělý jazyk pomocný e s p e r a n t o. Na dotaz jistého č e s k é h o šlechtice, z jakého důvodu je přívržencem esperanta, pravil, že vidí v něm velikou ideu bratrství všech lidí, o níž věří, že jednou dojíti musí uskutečnění, a že povinností nás všech jest podporovati, cokoliv by tento vznešený cíl přiblížilo. O esperantu pak že se přesvědčil, že je vhodným prostředkem k výměně toho nejlepšího z kultur jednotlivých národů; neboť žádný národ, ani člověk nemá práva monopolisovati svoji cnost, vědu neb ať to cokoliv, tím, že ji poutá na znalost určitého jazyka. Věci tyto mají býti majetkem všech. Dr. *A. Šum*

Československá sociální demokracie pro esperanto. Na X. sjezdu československé sociálně demokratické strany dělnické (23.—27. pros. 1911 v Nár. domě na Smíchově), podal jménem esperantského odboru Dělnické akademie v Praze, p. Fr. Chaloupecký tento návrh resoluce: „X. sjezd československé sociálně-demokratické strany dělnické konaný v prosinci 1911 v Praze uznávaje důležitost světového jazyka mezinárodního pro mezinárodně organisovaný proletariát a zvláště pro dělnictvo národů malých, kteří jinak právě následkem své malosti jsou cizinou přehlíženi a umlčováni ve svých osobitých tužbách, doporučuje organisovaným soudruhům a soudružkám propagandu esperanta a žádá soudružské instituce a redakce, aby této propagandě vycházely dle možnosti vstříc.“ Text této resoluce doporučili svým podpisem četní čelní předáci hnutí, mezi nimi poslanci L. Aust (za zastupitelstvo strany), R. Jaroš (za čas. Odborové sdružení), A. Němec (za výkonný výbor strany) a dr. L. Winter (referent strany), dále K. Beran, V. Brodecký, A. Buriánek, F. Ebel, J. Hais, E. Hegner, A. Hess, J. Janota, J. Job, A. Klacl, J. Kouša, A. Muna, A. Neluželský, J. Nosek, L. Pavel, J. Reiter, Dr. J. Spálený, A. Srba, J. Stivín (za red. Práva Lidu), Fr. Šébl, E. Škatula, A. Štochl, R. Tayerle, J. Weis, A. Zápotocký, V. Zavadil a j. Návrh byl navrhovací komisí doporučen sjezdu ke schválení (ref. L. Pik) a v posledním sezení (27. XII. 11.) skutečně schválen (viz protokol str. 221). Nejvyšší instance největší české strany vyslovila své votum, které nalezne jistě silnou odezvu v řadách stoupenců. Je to pěkný úspěch navrhovatelův, zejména když uvážíme, jaká nálada k esperantu panovala ve straně ještě do nedávna. *Hkb.*

Esperantsko-český časopis sociálních demokratů počal vycházeti pod názvem: La Kulturo, Gazeto de bohema laboristaro esperantista en Aŭstrio (Osvěta, časopis českých dělníků esperantistů v Rakousku). Ve svém programovém článku vytýká si časopis za první cíl praktické využití esperanta ve službách mezinárodního socialismu, a za další cíl obrození esperantismu socialismem. Esperanta využívá především k tomu, aby informoval sociální demokraty jiných národů o snahách československé větve socialistické Internacionály. Prvé číslo je libivé pestrostí a rozmanitostí břitce psaných článečků, ukazuje však rozpaky iniciátorů, čím a jak rozlišovati esperantism „socialistický“ od „měšťáckého“. Chápeme agitační smysl této snahy — proto nehodláme se jí kriticky zabývati, ač je to théma velice lákavé. Nám konečně stačí za raison d'être tohoto pěkného podniku již ta vytčená činnost informativní, jež se může uplatniti zvláště nyní za velikého sporu mezi autonomisty a centralisty v rakouské soc. demokracii. Čeští socialisté esperantisté se tedy separovali úplně od dosavádního hnutí esperantistického u nás a my věříme s nimi, že to společné věci naší prospěje. Nic nás neděsí, že touto separací ocitají se esperantisté ve třech táborech — víme ť, že možno shodně pracovati i v táborech protivných. A proto mnoho zdaru! Váš úspěch je i úspěchem naším. *Bšk.*

Esperantská přednáška Američana v Prostějově. Klub esperantistů v Prostějově spojil se s klubem přírodovědeckým, aby uspořádal přednášku první toho druhu v našem distriktu, kterou nabídl pan D. E. Parrish, delegát U. E. A. vyslaný obchodní komorou v Los Angeles (California-Usona.) Měsíc před ní začaty kursy, buzen zájem v místních novinách, rozdány pozvánky s esperantským textem o Kalifornii. Klub si byl vědom toho, že je to manifestace, která bude zkušebním kamenem esperanta a v kronice esperantských podniků památným datem. — První přednášku proslovil náš milý host dne 10. listopadu večer v útulném přednáškovém sále Národního domu. Účast 200 osob, převahou z intelligence a studentstva působila přímo radostným dojmem. Vzácné barevné obrazy týkající se Kalifornie, jejího zeměpisu, zemědělství, obchodu, průmyslu, staveb a krás, promítnuté v počtu 200, vzbudily úžas. Dosud jsme takových neviděli. Náš horlivý propagátor však mimo to úplně uklidnil obavy týkající se výslovnosti esperanta, kterou jeho krajané poněkud zabarvují. Zněloť jeho esperanto lahodně a zvučně beze stínu anglického přídechu. Slova jeho byla po každém obrázku stručně překládána na žádost členů klubu přírodovědeckého panem JUC. Klíčem. Na konec předseda klubu p. Fridrich vřele poděkoval panu Parishovi, upozornil na ten fakt pro nás tak významný, že syn mocného národa majícího nároky na světovost své řeči tu přichází, aby nám ukázal pravou cestu, promluvil povšechně o významu esperanta, o klubu a kursech a vyslovil přání, aby též z českých esperantistů někdo se pustil světem a esperantem vyprávěl o naší vlasti. Radostně posíleni sešli se pak esperantisté s hosty z Olomouce a Ivanovic ku přátelskému večírku. Jelikož pan Parrish mluvil o tom, jak všude byl vyzýván k opakování přednášky,

rozhodnuto ještě před první přednáškou uspořádati druhou v Dělnickém domě za ceny lidové hned den po tom. Ač plakáty visely jen několik hodin denního světla, sešlo se 250—300 osob z řad dělnických. Předseda klubu představiv pana Parrische zase vysvětlil, že nepropaguje esperanto, nýbrž že ho užívá jako prostředku navázání obchodních styků a ke vzdělání, rozlišil formy starého internacionalismu, jak je dnes české dělnictvo zamítá, od nových, k nimž spěje esperanto, které chce neutralitu, rovnost práv a povinností jazykových i jiných. Přednáška se ljbila všeobecně a vzbudila zájem, který byl hned upevněn rozhozením 200 letáčků Cejkových „Esperanto na jednom listě" a oznámením kursu pro začátečníky. — Výsledek obou přednášek je vystižen slovy: úplný úspěch, neboť přednáška nezklamala ani v jediné věci. Malý deficit je hrazen společným příspěním obou klubů. Hosta prováděli a bavili pánové Cekl, Klíč, Fridrich a Pitlík, jenž přeložil též jeho článek o krásné sokolské tělocvičné akademii, kterou pan Parrish navštívil. Doporučujeme pana Parrishe, jehož přednášku podnikly z Čech a Moravy pouze prostějovská a budějovická skupina, všem přátelům. Pan Parrish je člověk mladičký, skromný a jemný, hovořící pouze anglicky a esperantem. Jeho vědomosti a zkušenosti jsou velké, styk s ním milý. Jeho přednáška je účinným propagačním prostředkem, jehož by se měly chopiti všechny esperantské spolky, byť risiko bylo sebe větší. A — poslední ale ne podružná věc: Když jsme našemu Američanu ukázali naše výšivky a kroje slovácké, kraslice, hračky drahanské a hořické, kovotepeckou továrnu, výkony Sokola, když jsme mu vyprávěli o sloupských jeskyních a Slovácku, tvrdil, že by podobná přednáška v Americe o našich zemích měla ohromný úspěch mravní i hmotný. Nuže, cizinecké svazy, ministerstva práce a obchodní komory, vzchopte se! *Rudolf Fridrich* delegát U. E. A.

Zpráva Dra Zamenhofa na mezinárodním sjezdu plemen (Kmeny národní a jazyk mezinárodní) uveřejněna byla česky v „Hlídce Času" (překlad Bouškův v čísle 69, 77, 85) a v „Národním Obzoru" (překlad Veverkův). Upozorňujeme na tyto překlady proto, že my bohužel nemůžeme pro nedostatek místa seznámiti své čtenáře s významnou a výbornou řečí tvůrce esperanta, kterou zaslal do Londýna. *Red.*

Tolstoj a esperanto. České zpracování článku pana Krumpholce v naší revui (Č. e. V. 52.) přinesl denník „Čas" v besídce čísla ze dne 30. XI. 1911. Je to působivý článek, který nemine se účinku u protivníků esperanta. *R.*

INFORMACE A DOKUMENTY.

Mezinárodní odborné spolky esperantistů. Vedle svazů, spolků a kroužků majících za účel ve svém národním okolí šířiti známost a znalost esperanta, jsou sdružení, která pomocí esperanta sdružují lidi různých národností dle jich povolání, přesvědčení, zálib a pod., t. j. vedle četných národních spolků propagačních, jimž esperanto, jeho rozšíření, je cílem, účelem činnosti, jsou mezinárodní spolky, jimž esperanto je prostředkem ku projednávání otázek odborných, k sdružení lidí stejných snah, ale různých jazyků. Tak jsou pomocí esperanta mezinárodně organisováni (dle „Esperantista poškalendaro 1912") učenci (Internacia scienca asocio), právníci (Internacia societo de esperantistaj juristoj), lékaři (Tutmonda esperantista kuracista asocio), učitelé (Internacia asocio de instruistoj), úředníci (Tutmonda amikaro de publikoficistoj), bankéři (Internacia asocio de bankistoj), lékárníci (Internacia esperantista farmaciista asocio), poštovní úředníci (Internacia ligo de espetantistaj poštoficistoj), železničníci (Internacia asocio de la espernatistoj fervojistoj), námořníci (Marista esperantista ligo), policisté (Internacia Polic-asocio), sazeči (Internacia ligo de la esperantistaj preslaboristoj), stenografové (Internacia stenografia ligo „Gabelsberger"), pacifisté (Internacia asocio de pacifistoj), volní myslitelé (Internacia societo esperantista de liberpensuloj), katolíci (Tutmonda katolika unuiĝo esperantista), theosofové (Teozofia esperantista ligo), vegetáři (I. vegetarana esp. unuiĝo), ochotníci (Vagabonda klubo, internacia frataro tra la mondo artista de arto, muziko kaj literaturo), sběratelé známek (Universala asocio filatelia), varietní umělci (Varietea esperantista ligo), a konečně i esperantisté-spisovatelé (Internacia unuiĝo de verkistoj esperantistoj). Vedle těchto 22 odborných sdružení mezinárodních jsou četná podobná odborná národní sdružení esperantistů, která si obrala za úkol propagaci esperanta mezi soukmenovci téhož odboru. Mezinárodní odborná

sdružení mají pro esperanto značný význam, byť s mnohým z nich není lze býti ve všech směrech spokojenu. Ony podávají především důkaz, že esperantem lze se dorozumívati ve věcech nejrůznějších odborů, že odborníci různých národů mohou se dorozumívati o svých záležitostech odborných jediným jazykem, esperantem. Ony svědčí o všestranné způsobilosti esperanta a ukazují, jak esperanto úžasně zjednoduší kulturní spolupráci všech národů v budoucnosti. Pochopitelno, že mnohé z těchto spolků mají i své mezinárodní časopisy (o těch jindy). Tak poznenáhlu esperantisté připravují půdu k opravdové světové organisaci kulturní práce všech národů na podkladě neutrálním. *Bšk.*

JAZYKOVÝ RÁDCE.

Výklad slov často chybně zaměňovaných (vybráno z Kabeho „Vortaro de esperanto". Pokr.). — 4. Adapti, apliki, uzi. *Adapti* = adaptovati přizpůsobiti, upraviti. Přizpůsobiti k zvláštnímu účeli, pro zvláštní podmínky: adapti la rimedojn al la celo = přizpůsobiti prostředky cíli, adapti versaĵon por kanto = upraviti báseň pro zpěv. *Adapto* = adaptace, přizpůsobení, upravení, úprava — čin toho, kdo adaptuje atd. *Apliki* = aplikovati, (po)uží(va)ti, upotřebiti; užiti k zvláštnímu, specielnímu účeli, ve zvláštním případě: apliki rimedon en malsano = použíti nějakého prostředku v nemoci; belarto aplikita al la industrio = umění použité v průmyslu. *apliko* = aplikace, použití, upotřebení, užití k zvláštnímu účeli, ve zvláštním případě. *Uzi* = (po)uží(va)ti, upotřebiti (vůbec), užiti, spotřebovati ve svůj prospěch jakožto prostředku, nástroje, látky (k něčemu): uzi la fortojn por laboro = užívati sil ku práci, uzi fingrojn anstataŭ forko = jísti prsty místo vidličkou, uzi multe da salo = mnoho soliti; *uz(ad)o* = čin toho, kdo užívá: uzo de la artikolo = užití (užívání) členu. *Eluzi* = využíti, vypotřebovati, o-, porušiti dlouhým užíváním: eluzita vesto = obnošený oděv. *Trouzi* = nadužívati, zneužívati (příliš užívati). Užívati příliš mnoho, příliš často: trouzi la kunmetitajn tempojn = příliš užívati složených časů, trouzi ies paciencon = zneužívat, nadužívat něčí trpělivosti. (Pokr.) *Rud. Hromada.*

LIBROJ KAJ GAZETOJ.

Internacia biblioteko esperanta. Certe ne estas sen signifo kaj intereso koni la fremdajn literaturojn, legi la verkojn de ĉiunaciaj aŭtoroj, penetri per la literaturo en sferojn de fremda pensado kaj tiel trovi novajn instruojn kaj ĝuojn. Por tiu ĉi bela kaj utila tasko estas vere mirinda rimedo esperanto. Legante tradukojn en unu sola lingvo, en esperanto, oni povas facile plezurigi kaj klerigi sin per ĉiuj literaturoj, kaj tradukante en unu solan lingvon, en esperanton, oni povas facile konatigi al la tuta mondo la plej rimarkindajn produktaĵojn de sialingva literaturo. Tial estas bona entrepreno de Berlin'a eldonejo de Möller und Borel kolekto de malkaraj libretoj (po 10 Sd.) Esperanta biblioteko internacia, kiu donas al la esperantistaro vere internaciajn legaĵojn; inter la 19 ĝis nun elirintaj libretoj de tiu ĉi atentinda kolekto aperis jam tradukoj el angla, dana, pola, rusa, hispana, hebrea, germana, japana, norvega, bulgara kaj latina lingvoj. Jen la nomaro de tiuj ĉi rekomendindaj verketoj: 1. Legolibreto de J. Borel (vidu „Boh. esp." III, 131), 2. Fabeloj de Anderson (B. e. III. 131), 3. Bona sinjorino de Orzeszko (III, 178), 4. Rusaj rakontoj de Sibirjak (III, 178), 5. Don Kiĥoto en Barcelono (III, 194), 6. El la Biblio (ni ne ricevis), 7. El dramoj de Zamenhof (IV, 31), 8. El komedioj de Zamenhof (IV, 31) 9. Praktika frazaro de Borel (IV,121), 10-11. Japanaj rakontoj de Ĉif Tošio (V, 117) 12. Reaperantoj de Ibsen, 13. Bulgaraj rakontoj de Vazov (V, 117), 14-15. Amoro kaj Psiĥe de Apuleius (V. 117), 16 Komerca korespondado de Borel (V, 117), 17. Konsiloj pri higieno de K. Stolle (V, 117), 18. La Reĝo de la Ora rivero de John Ruskin (recenzo venos), 19. Sinjoro Herkules de G. Belly (r. v.). Bedaŭrinde kaj strange estas, ke en la kolekto estas neniu traduko el la bohema lingvo, kiu certe trovus la intereson inter la esperantistaro ne povanta alie konatigi al si la boheman literaturon. *B.*

10-spesdeka biblioteko esperantista estas eldonata de „Esperanto propaganda instituto" en Leipzig (Kaiser Wilhelmstr. 15 c.). Ĝi enhavas belajn malgrandajn. nemultekostajn (ĉiu numero kostas 10 sd = 24 hel.) libretojn pri la plej diver-

saj temoj, kiel oni vidas laŭ la nomaro de la unuaj verketoj: 1. Parolado de dro Zamenhof en Washington, 2. Propraj nomoj en esperanto (prof. P. Christaller), 3. Libro de kantoj de Heine (Zamenhof, Belmont, Meier ktp), 4 Esperanto kaj Ido laŭ Gautherot (Meier), 5. Vidaĵoj de Senlimo (prof. Finot). Ni provizore atentigas la legantojn pri l' entrepreno. La verkojn ni priparolos, kiam la loko permesos. *B.*

La Kulturo, Gazeto de bohema laboristaro esperantista en Aŭstrio. Oficiala organo de Bohema laborista asocio esperantista. Red. kaj adm.: Praha II, Lípová 8. Bohemujo-Aŭstrio. Jarabono Sm 0.84. Bohem-esperanta. Monata. 8-paĝa. — Lerte kaj vigle redaktata kaj bele aranĝata gazeto, kiu estas ŝatinda por nia movado pro sia serioza karaktero kaj progresema tendenco. Laŭ la unua numero estas videble, ke en praktiko la ĉefa tasko de la gazeto estos informi la fremdajn partianojn de la socialista Internacionalo pri la bohema sociala demokratio, kvankam laŭ la programo ĝi ankaŭ celas starigi kontraŭ la „burĝara esperantismo" ian socialisman, proletarian (?). La gazeto volas aspekti tre bataleme — ni bonvenigas novan batalanton! *B.*

RŮZNÁ SDĚLENÍ.

Předplatné na revui „Čes. esp." činí celoročně 4 K; pro členy spolků sdružených ve „Svazu čes. esp." pouze 3 K. Při větším počtu exemplářů značná sleva. Pro spolky, kursy, učitele esperanta, kolportéry, sběratele insertů zvláštní výhody. Členové „Svazu čes. esp." jakož i některých spolků (Klub malostranských esp. atd.) dostávají revui zdarma. *A.*

Výklad slov často chybně zaměňovaných. Nejen velká většina začátečníků, ale i mnozí pokročilí esperantisté často chybují v tom, že navzájem zaměňují slova podobného tvaru nebo podobného významu, ač smysl těch slov jest jiný nežli jim oni dávají. Uveřejňujeme zde nejvýznačnější taková slova, a to nejen s českým překladem, ale i s vysvětlením jich významu a s příklady jich užití. Slova, výklady i příklady jsou vybrány a přeloženy p. Rud. Hromadou z cenného slovníka dra K. Beina (Kabe: Vortaro de esperanto, Paris, Hachette) a seskupeny abecedně a dle příbuznosti svého významu. Ukázky ty budeme postupně doplňovati případy z praxe. Jsme jisti, že tím značně přispějeme k správnému užívání esperanta u nás. *Red.*

Proti esperantu. (Vyzvání). Ke všem osobám všech stavů a přesvědčení, které mají jakékoliv námitky proti umělému jazyku mezinárodnímu vůbec a proti esperantu zvláště, obrací se redakce česko-esperantské revue „Český esperantista" s vážnou výzvou, aby jí všecky své i cizí, uveřejněné i neuveřejněné námitky a) proti jazyku umělému vůbec, b) proti esperantu zvláště, ať s odůvodněním, ať bez odůvodnění, laskavě sdělili do konce měsíce června t. r. Redakce všecky došlé námitky buď v revui, buď v brožuře uveřejní a podrobně zodpoví, aby dokázala, že všecky námitky proti idei umělého jazyka dorozumívacího lze vyvrátiti. Veškeré projevy adresujte redaktoru revue „Čes. esp." (H. K. Bouška, Smíchov 730, Na Celné 4). *Red.*

Zprávy o postupu esperanta, jak je uveřejňujeme v rubrice „Kronika a komentář", jsou tak upraveny, že možno je otiskovati v neesperantských časopisech. Vyberte některé, opište s udáním pramene a zašlete místnímu časopisu k uveřejnění. *A.*

O činnosti českých esperantistů (jednotlivců i spolků) můžeme podávati zprávy jen tenkráte — jak je samozřejmo —, když sami o nich jsme zpraveni. Nejsme vševědoucí, proto prosíme snažně každého čtenáře, aby nám sdělil, co se v jeho okolí podniká. Na to stačí korespondenční lístek a — trošičku dobré vůle. Kéž by ji měl každý, kdo toto upozornění čte! *Red.*

Když někdo je pět let redaktorem a vydavatelem časopisu a v útoku na protivníka nečiní rozdílu mezi redakcí a administrací, pak je to hloupost, jestli toho rozdílu opravdu nezná, nebo nepoctivost, jestli úmyslně dvě různé věci zaměňuje, aby zmátl lidi věci neznalé. Jak ale na takového člověka pohlížeti, třeba byl — „slavným" esperantistou? *B.*

Nakladatel dr. Stan Kamaryt. Zodpovědný redaktor a vydavatel H. K. Bouška.
Tiskem knihtiskárny F. Simon a spol. ve Dvoře Králové n. L.

Je to lump ten vydavatel „Čes. esp.“. On si myslí, když on musí platiti několik mizerných set korun tiskárně, když musí dáti pár všivých desítek na porto, expedici a pod., když musí věnovati revui svůj drahý čas a svoji energii, jež mu nikdo nenahradí, že má právo žádati, aby spousta lidí, kteří rok, dva a tři roky odebírali revui, také revui platili! Drzoun nestydí se vymáhati čtyři koruny, za něž dal revui obsahem i úpravou pozoruhodnou. Nad tím se přece musí mravně rozčilovati útlocitný pan Kühnl. On patrně předplatného nežádá, jsa si asi vědom, že jeho tiskovina za ně nestojí — tak drzí mohou býti jen lidé, kteří jsou si vědomi, že jejich časopis není neslaný, nemastný plátek bez masa a krve, ale obsažná, vážná revue s vyhraněným charakterem a pevným cílem. Ano, vážený a milý čtenáři, jsme už tací lumpové, že ze všech sil a s velikými obětmi se snažíme, abychom ti za 4 koruny dali vybranou pokrokovou četbu, ale že ty 4 koruny, za něž ti dáváme věc jistě dobrou (doznávají to i odpůrci) také chceme! A čím dříve tím lépe! V příloze máš složní list spořitelny . . Vyplň a zašli jej! Nežádá-li toho pan Kühnl, my ve své spustlosti to chceme. A nezhřešíš, věř nám, milý čtenáři! *A.*

Korespondi deziras per leteroj M. U. Dr. V. Zedníček, kuracisto en Hořice (Bohemujo, Aŭstrio) pri ĉiuj aferoj de komuna intereso.

Redaktoro kaj eldonanto K. H. Bouška. — Posedanto Dr. Stan Kamaryt. — Presisto F. Simon a spol., Dvůr Králové nad Labem. — Bohemujo-Aŭstrio.